१३. अनुभव - १

• वाचा.

मारिया दुपारी शाळेतून घरी आली. घराला कुलूप होते. आज तिचे आईबाबा लग्नाला गेले होते. तिने कुलूप उघडले. घरात आली. खिडक्या उघडल्या. गणवेश बदलला. हातपाय धुऊन ती घरात खाऊ शोधत होती.

अचानक खिडक्यांची दारे एकमेकांवर धाड्धाड् आपटू लागली. वारा सूंऽऽ सूंऽऽ करत वाहू लागला. आभाळात ढगांनी गर्दीच गर्दी केली. ढगांचा गडगडाट व विजांचा कडकडाट सुरू झाला. पाऊस धोऽ धोऽ कोसळू लागला. मारियाने पटापट दारे, खिडक्या बंद केल्या.

तिचे लक्ष घड्याळाकडे गेले. बराच उशीर झाला आहे, असा विचार करतच ती जवळच्या खुर्चीत बसली. हळूहळू तिला पावसावरच्या कविता आठवू लागल्या. ती कविता गुणगुणू लागली.

पावसाचा आवाज कमी झाला अन् मारियाने खिडकी उघडली. बाहेर रिमझिम रिमझिम पाऊस पडतच होता. वाहणाऱ्या पाण्याचा खळखळाट हळूहळू कमी झाला आणि थोड्याच वेळात पाऊस थांबला. झाडांच्या पानांतून टप्टप् पाणी गळत होते. पानांआड बसलेले पक्षी बाहेर आले. पंखांची फडफड करून त्यांनी पंखांवरील पाणी झटकले. मारियाने आकाशाकडे पाहिले. बाहेर लख्ख ऊन पडलेले होते. सगळीकडे कसे स्वच्छ, सुंदर वाटत होते.

तेवढ्यात दारावरची बेल वाजली - डिंगडाँऽऽग. 'आई आली', असे म्हणतच मारिया पळत पळत दाराकडे गेली.

तिने दार उघडले. आईबाबांना पाहिले. इतका वेळ वाट पाहत कंटाळलेली मारिया आईला जाऊन बिलगली. आईने तिला प्रेमाने जवळ घेतले.

शब्दार्थ : **धाड्धाड् आपटणे** - जोरजोरात आदळणे. **पाऊस धोऽ धोऽ कोसळणे** - खूप जोराचा पाऊस पडणे. **गुणगुणणे** - हळू आवाजात गाणे. **पानांआड** - पानांमागे. **बिलगणे** - प्रेमाने मिठी मारणे.

शिक्षकांसाठी : विद्यार्थ्यांकडून या पाठाचे मूकवाचन करून घ्यावे. पाठातील कोणत्याही एका परिच्छेदाचे अनुलेखन करून घ्यावे. ते तपासावे. लेखनातील चुका सांगून त्यांच्याकडून दुरुस्त करून घ्याव्या.

स्वाध्याय

प्र. १. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

(अ) मारियाच्या घराला कुलूप का होते?

(आ) मारियाने दारे, खिडक्या का बंद केल्या?

(इ) पानांआड लपलेले पक्षी केव्हा बाहेर आले?

(ई) मारिया आईला का बिलगली?

प्र. २. जोड्या जुळवा.

'अ' गट	'ब' गट
(१) ढगांचा	(अ) खळखळाट
(२) विजांचा	(आ) फडफडाट
(३) पाण्याचा	(इ) गडगडाट
(४) पंखांचा	(ई) कडकडाट

प्र. ३. वाचा. सांगा. लिहा.

(अ) शब्दांची पुनरावृत्ती झालेले शब्द. उदा., धाड्धाड्.

(आ) नादमय शब्द. उदा., कडकडाट, गडगडाट. यांसारखे तुम्हांला माहीत असलेले शब्द सांगा.

प्र. ४. खालील शब्द वाचा व पाहून तसेच लिहा.

(अ) घड्याळ (इ) हळूहळू (उ) रिमझिम

(आ) खिडक्या (ई) गुणगुणू (ऊ) खळखळाट

प्र. ५. रिकाम्या जागी विरुद्धार्थी शब्द लिहून वाक्ये पूर्ण लिहा.

(अ) पाऊस सुरू झाला. पाऊस ········· .

(आ) मारिया सावकाश दाराकडे गेली. मारिया ·········· .

प्र. ६. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.

(अ) चढणे × (इ) उंच × (उ) स्वच्छ ×

(आ) आठवणे × (ई) बाहेर × (ऊ) थांबणे ×

प्र. ७. पावसाळ्यातील तुमचा अनुभव सांगा.

प्र. ८. पावसाळ्यात तुम्ही आरोग्याविषयी कोणती काळजी घ्याल?

प्र. ९. खाली दोन प्रकारचे शब्दसमूह दिलेले आहेत, ते वाचा. कोणत्या शब्दसमूहांचा अर्थ कळतो व कोणत्या शब्दांवरून कळतो ते समजून घ्या.

शब्दसमूह	शब्दसमूह	शब्दसमूहाचा अर्थ कळतो तो शब्द
१. मारियाने कुलूप	मारियाने कुलूप **उघडले.**	**उघडले**
२. मारियाने दारे, खिडक्या	मारियाने दारे, खिडक्या **बंद केल्या.**	**बंद केल्या**
३. मारिया आईला	मारिया आईला **बिलगली.**	**बिलगली**

मागील तक्त्यातील दुसऱ्या शब्दसमूहांत कोणती क्रिया झाली हे दाखवणारे शब्द दिले आहेत. उदा., उघडले, बंद केल्या, बिलगली. क्रिया सांगणाऱ्या या शब्दांमुळे वाक्यांचा अर्थ कळतो. या शब्दांना **क्रियापद** म्हणतात.

प्र. १०. खालील शब्दसमूह वाचा. त्यांतील क्रियापदे ओळखा. त्यांखाली रेघ ओढा.

(अ) पक्षी बाहेर आले.

(आ) मारियाने आकाशाकडे पाहिले.

(इ) दारावरची बेल वाजली.

(ई) मारिया पळत दाराकडे गेली.

प्र. ११. क्रियापदे घालून वाक्ये पूर्ण करा.

(अ) मारिया घरी ....

(आ) मारिया कविता ....

(इ) मारियाने दार ....

(ई) मी चेंडू ....

(उ) ताई पुस्तक ....

प्र. १२. खालील शब्द वाचा. त्या शब्दांत आलेली 'र' ची रूपे शोधा. शिक्षकांच्या मदतीने समजून घ्या.

(अ) **सूर्य**	(इ) **चंद्र**	(उ) **कैऱ्या**	(ए) **प्राणी**	(ओ) **महाराष्ट्र**
(आ) **पर्वत**	(ई) **समुद्र**	(ऊ) **पऱ्या**	(ऐ) **प्रकाश**	(औ) **ट्रक**

उपक्रम : पावसाबरोबर आलेले शब्द वाचा. त्या शब्दांचा उपयोग करून वाक्ये सांगा.

उदा., पावसाची बुरबुर सुरू झाली.